

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo-Vaižganto g. 4-1, LT-01108 Vilnius, tel. (8 5) 210 7161, faks. (8 5) 210 7160, el. p. info@ekgt.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614

Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komitetui

2021-04-12 Nr. S-49

Kopija:

Lietuvos Respublikos Kultūros ministru Simonui

Kairiui

Kauno rajono savivaldybei

A. ir J. Juškų muziejaus kūrėjams A. ir V. Sniečkams

DĖL A. IR J. JUŠKŲ MUZIEJAUS KŪRĖJŲ ARŪNO IR VIDOS SNIEČKŲ GYVENAMOSIOS VIETOS IŠSAUGOJIMO

Antano ir Jono Juškų etninės kultūros muziejaus (toliau – muziejus) kūrėjai Arūnas ir Vida Sniečkai dėl itin kūrybingos 30-ies metų nepertraukiamos veiklos muziejuje Etninės kultūros globos tarybos (toliau – EKG) teikimu 2019 m. buvo įvertinti Kultūros ministerijos premija už tradicinės kultūros puoselėjimą ir sklaidimą. Šis muziejus Lietuvoje garsėja kaip bene ryškiausias gyvojo muziejaus pavyzdys – lankytojai čia jaučiasi patekę kaip į jaukius namus, nes juos visuomet svetingai pasitinka čia dirbanti ir gyvenanti muziejininkų A. ir V. Sniečkų šeima, neskaičiuojanti savo darbo valandų.

Deja, jau porą metų siekiama A. ir V. Sniečkų šeimą iškeldinti iš muziejaus, kuris 2014 m. tapo Kauno rajono muziejaus filialu. Iškeldinimo idėją labiausiai skatina dabartinis Kauno rajono muziejaus direktorius Zigmantas Kalesinskas, kurio iniciatyva Kauno rajono savivaldybė (toliau – Savivaldybė) 2019 m. balandžio 16 d. paragino A. ir J. Sniečkų šeimą iš muziejaus išsikelti. EKG 2019 m. balandžio 24 d. raštu Nr. S-104 „Dėl Antano ir Jono Juškų muziejaus kūrėjų Arūno ir Vidos Sniečkų indėlio pripažinimo ir jų teisėtų lūkesčių“ kreipėsi į Savivaldybę ir išreiškė savo nepritarimą muziejaus kūrėjų iškeldinimo idėjai. Kilus visuomenės nepasitenkinimui ir įsitraukus į šio klausimo svarstymą Seimo nariams, Kultūros ministerijai ir EKG, per 2019 m. gegužės 13 d. surengtą pasitarimą susitarta su Savivaldybė leisti muziejaus kūrėjams jame gyventi dar bent dvejus metus. Savivaldybė tai patvirtino 2019 m. gegužės 30 d. raštu Nr. MSD-118, atsakydama į minėtą EKG raštą (toliau – Savivaldybės 2019-05-30 atsakymas EKG, žr. 1 priedą).

Pastaruoju metu vėl imta raginti muziejaus kūrėjus iš jo išsikelti. Savivaldybės administracijos direktorius Šarūnas Šukevičius 2021 m. kovo 29 d. raštu Nr. SD-1186 „Dėl patalpų atlaisvinimo“ kreipėsi į Vidą Sniečkuvienę ir Arūną Sniečką, pareikalavdamas atlaisvinti muziejaus patalpas iki 2021 m. gegužės 13 d., motyvuodamas poreikiu „būsimos gyvenamosios vietos remonto darbams atlikti“ (žr. 2 priedą). Atkreipiame dėmesį, kad šis reikalavimas nesutampa su Kauno rajono muziejaus direktoriaus Z. Kalesinsko 2021 m. kovo 25 d. atsiųstu pranešimu Nr. D3-10 „Dėl numatytų tvarkybos ir remonto darbų“, kuriame nurodoma iki 2021 m. gegužės 10 d. atlaisvinti tik dalį muziejaus rūsyje esančių patalpų, nesusijusių su gyvenamosiomis patalpomis – čia planuojama per 2,5 mėn. atlikti šiluminio mazgo, sanitarinių patalpų remonto ir tvarkybos darbus. Šiame Z. Kalesinsko pranešime informuojama, kad antras

muziejaus remonto ir tvarkybos etapas vyks tik 2022 metais ir apims medinio priestato (gonkų) remontą (išsamiau žr. 3 priedą).

Pagarsinus pastaruosius Savivaldybės siekius iškeldinti iš muziejaus Sniečkų šeimą, visuomenėje vėl kilo pasipiktinimas, imta skubiai pasirašinėti dar 2019 m. paskelbtą peticiją „Palikite Antano ir Jono Juškų muziejuje jo puoselėtojus – Arūno ir Vidos Sniečkų šeimą!“ (šiuo metu ją pasirašė beveik 4600 žmonių).

EKGT 2021 m. kovo 29 d. raštu Nr. S-46 kreipėsi į Savivaldybę, pakartotinai išreikšdama savo nepritarimą muziejaus kūrėjų iškeldinimui, primindama Savivaldybės 2019-05-30 atsakymą EKGT ir remdamasi naujai paaiškėjusiomis teisinėmis aplinkybėmis. Toliau pakartojame daugelį šiame EKGT rašte pateiktų teiginių:

1. Nėra pagrindo netikėti Arūno Sniečkaus teiginiu, kad jis 1990 m. buvo pakviestas dirbti Juškų muziejaus direktoriumi su sąlyga, kad apsigyventų muziejaus patalpose, nors Savivaldybės 2019-05-30 atsakyme EKGT nurodoma, kad Savivaldybė neturi jokio dokumento, kuris tai patvirtintų. Tačiau minėtą A. Sniečkaus teiginį patvirtina faktinės aplinkybės:

- 1990 m. po priėmimo į Juškų muziejaus direktoriaus pareigas A. Sniečkus apsigyveno muziejuje. Žinoma, šis apsigyvenimas buvo ne savavališkas, o suderintas su tuometine Kauno rajono vykdamosios valdžia, kuri sudarė su juo darbo sutartį. Gyvenamoji A. Sniečkaus vieta muziejaus adresu patvirtinta 1993 m. A. Sniečkui išduotame pase spaudu (su 1994-06-14 data), o pagal tuometinius teisės aktus toks spaudas pase negalėjo atsirasti be patalpų savininko sutikimo (žr. kopijas iš A. Sniečkaus darbo knygelės ir paso šio rašto 4 priede).

- A. Sniečkaus gyvenamoji vieta muziejaus adresu įtvirtinta vėlyviausiose jo darbo sutartyse – 2001 m. liepos 31 d. darbo sutartyje Nr. 01-21-77, pasirašytoje Kauno r. savivaldybės administracijos Kultūros, švietimo ir sporto skyriaus tuometinio vedėjo Valerijaus Makūno (žr. 5 priedą); 2014 m. vasario 4 d. darbo sutartyje Nr. DS-04, pasirašytoje Kauno r. savivaldybės Kauno rajono muziejaus laikinai einančios direktorės Zitos Nekrošytės (žr. 6 priedą).

Taigi per visą aptartą laikotarpį, pradedant 1990 metais, muziejaus valdytojai pripažino A. Sniečkaus ir jo šeimos teisę gyventi muziejaus patalpose, todėl nėra pagrindo netikėti A. Sniečkaus teiginiu, kad jam įsidarbinant Juškų muziejuje buvo iškelta sąlyga, kad jame gyventų.

2. Savivaldybės 2019-05-30 atsakyme EKGT teigiama, kad A. Sniečkui ir jo šeimai nėra galimybės perduoti panaudos pagrindais šiuo metu jų naudojamą gyvenamąją patapą, kadangi tai prieštarauja Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo įstatymo 14 straipsniui, kuris nenumato galimybės perduoti savivaldybės turtą panaudos pagrindais fiziniam asmeniui (žr. 1 priedą). Tačiau šis įstatymas taikomas kitais atvejais, bet ne savo darbuotojų atžvilgiu – jiems patalpos negali būti perleistos panaudos pagrindais, bet suteikiamos kaip tarnybinės gyvenamosios patalpos vadovaujantis Lietuvos Respublikos Civiliniu kodeksu (toliau – CK). Tokia galimybė buvo įtvirtinta tiek pagal A. Sniečkaus priėmimo į darbą metu galiojusio CK 360 straipsnį, tiek pagal šiuo metu galiojantį CK 6.618 straipsnį – jame nustatyta, kad darbdavys skiria tarnybines gyvenamąsias patalpas apgyvendinti darbuotojams (tarnautojams), atsižvelgdamas į jų darbo (tarnybos) pobūdį tokiam laikotarpiui, kol nepasikeičia jų darbo pobūdis arba kol nenutrūksta darbo santykiai su darbdaviu. Tokios nuostatos pilnai atitinka Arūno ir Vidos Sniečkų įdarbinimo Juškų muziejuje aplinkybes:

- Įdarbinus A. Sniečkų ne tik buvo leista jam deklaruoti savo gyvenamąją vietą muziejuje, bet ir sudarytos teisinės galimybės jame gyventi, kadangi dalis muziejaus patalpų buvo atskirtos kaip gyvenamosios patalpos su atskiru įėjimu. Respublikinio inventorizavimo projektavimo ir paslaugų biuro 1992-09-30 sudarytoje A. Juškos muziejaus pastato techninės apskaitos byloje pažymėta, kad muziejaus patalpų dalis, sudaranti 23,69 m² plotą, yra gyvenamosios patalpos. Pažymoje dėl patalpų paskirties pakeitimo, prie kurios pridėtas Vilkijos m. seniūno 1996-04-04 raštas Nr. 26 ir pastato inventorizacijos vidaus patalpų eksplikacija, rašoma: „Prašoma šias gyvenamąsias patalpas įregistruoti tarnybinėmis“. Išliko 1996 m. gegužės mėn. priimto Kauno

rajono savivaldybės Tarybos sprendimo „Dėl gyvenamųjų patalpų priskyrimo tarnybinių gyvenamųjų patalpų kategorijai“ kopija – joje, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. lapkričio 29 d. nutarimu Nr. 495 patvirtintomis Tarnybinių gyvenamųjų patalpų suteikimo apskaitos ir naudojimo taisyklėmis, pateikiamas toks nutarimas: „Priskirti savivaldybė tarnybinių gyvenamųjų patalpų kategorijai 23,69 kv.m. bendro gyvenamojo ploto butą A. Juškos memorialinio muziejaus pastate, Kauno mažojoje g. 2, Vilkijos m., susidedantį iš 1 kambario, virtuvės ir vonios“ (žr. 7 priedą). Būtent šiose patalpose iki šiol ir gyvena Sniečkų šeima, tik muziejaus rūsyje esanti vonia ir tualetas naudojami ne tik Sniečkų, bet ir muziejaus svečių.

- Pagal CK 6.619 straipsnį, priėmus sprendimą suteikti tarnybinę gyvenamąją patalpą, turi būti sudaroma tarnybinių gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis, tačiau Savivaldybė tokios sutarties su A. Sniečkum raštu nesudarė. Kita vertus, CK 6.582 straipsnio 2 dalis nustato: „Rašytinė nuomos sutartis laikoma sudaryta, kai šalys ją pasirašo, o žodinė – nuo šalių susitarimo dėl sutarties sąlygų arba leidimo apsigyventi gyvenamojoje patalpoje dienos“. Taigi su A. Sniečkum buvo sudaryta tik žodinė tarnybinės gyvenamosios patalpos nuomos sutartis. Tačiau tokia žodinė sutartis nebuvo palanki A. Sniečkui, kuris savo prašyme 2002-02-04 Nr. 1 „Dėl gyvenamųjų patalpų nuomos sutarties sudarymo“ Savivaldybės administracijos Kultūros, švietimo ir sporto skyriaus vedėjui rašė, kad jau 12 metų pats prižiūri, remontuoja ir kūrena muziejaus pečius, moka už visą vandenį ir kanalizaciją, nors viskuo naudojasi ir muziejaus svečiai, o jo gyvenamosios patalpos (24,82 m²) užima tik mažą dalį viso muziejaus ploto (183,5 m²). Todėl šiuo raštu jis paprašė sudaryti patalpų nuomos sutartį, kad galėtų mokėti mokesčius už elektrą ir šildymą tik pagal savo gyvenamąjį plotą (išsamiau žr. 8 priedą). Nors ant šio A. Sniečkaus prašymo užrašyta teigiama tuometinio Savivaldybės Kultūros, švietimo ir sporto skyriaus vedėjo Valerijaus Makūno rezoliucija (išnagrinėti prašymą ir paruošti reikiamus dokumentus), tačiau patalpų nuomos sutartis taip ir liko nesudaryta. Aplinkybė, kad ne dėl A. Sniečkaus kaltės gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis su juo nebuvo raštu įforminta teisės aktu nustatyta tvarka, vertintina kaip formalus procedūrinis netikslumas, kuris negali įtakoti susiklosčiusių teisinių santykių esmės.

- Pagal CK 6.620 straipsnį darbuotojas kartu su šeimos nariais iš tarnybinių gyvenamųjų patalpų gali būti iškeldintas tik pasibaigus darbo sutarčiai, tačiau su A. Sniečkum (kurio pensijinis amžius sukaks po beveik 4 metų) nutraukti darbo sutartį nėra priežasties, nes tiek jo, tiek Vidos Sniečkuvienės darbą Savivaldybė vertina labai gerai (žr. Savivaldybės 2019-05-30 atsakymą EKG). Remiantis CK 6.606 straipsniu darbuotojus iš tarnybinių gyvenamųjų patalpų galima iškeldinti tik laikinai, jeigu vykdomas kapitalinis patalpų remontas. Tačiau, kaip rodo minėtas Kauno rajono muziejaus direktoriaus Z. Kalesinsko 2021-03-25 raštas, muziejuje nenumatomas kapitalinis remontas, tik tvarkybos ir remonto darbai iš lauko prieinamose patalpose. Beje, kai 2018-2019 m. muziejaus viduje vyko A. ir V. Sniečkų gyvenimą gerokai apsunkinę elektros instaliacijos ir apšvietimo pakeitimo bei gaisrinės saugos sistemos įrengimo darbai, jokių siūlymų Sniečkų šeimai dėl išsikėlimo pateikta nebuvo.

3. Siekiai iškeldinti A. ir V. Sniečkus iš muziejuje esančių gyvenamųjų patalpų prasilenkia ne tik su CK 6.618 ir 6.620 straipsniais, bet ir su Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 8 straipsnio nuostatomis, užtikrinančiomis teisę į būsto neliečiamumą. Europos žmogaus teisių teismas (toliau – EŽTT) yra nurodęs, kad Konvencijos 8 straipsnio prasme ginamo asmens „būsto“ sąvoka yra autonominė, nepriklausanti nuo nacionalinėje teisėje nustatytos klasifikacijos – ji apima ne tik teisėtai įsteigtą ir užimtą būstą, bet tai yra faktinė asmens gyvenamoji vieta, kiekvienu atveju nustatoma atsižvelgiant į faktines aplinkybes, patvirtinančias asmens pakankamų ir tęstinių ryšių su konkrečia vieta buvimą. A. Sniečkus gyvena Juškų muziejaus patalpose jau daugiau kaip 30 metų, todėl šias patalpas pagrįstai laiko savo namais. Dėl tęstinių ir glaudžių ryšių su šia gyvenamąją patalpa Sniečkų šeimos teisės gali būti ginamos vadovaujantis Konvencijos 8 straipsniu ir EŽTT sprendimais, kuriais remiantis jau yra suformuota teisė praktika ir Lietuvoje (pavyzdžiui, žr. bylą 2A-705-658/2013 „Dėl iškeldinimo iš tarnybinių gyvenamųjų patalpų“). Teisės į būsto neliečiamybės

gerbimą apribojimas gali būti įvairių formų, iš kurių griežčiausia – būsto netekimas, todėl kiekvienu atveju svarbu nustatyti nurodytos formos proporcingumą ir pagrįstumą. A. ir V. Sniečkų atsisakymas atlaisvinti jiems priskirtas gyvenamąsias patalpas muziejuje iš esmės nepažeidžia Savivaldybės interesų. Kita vertus, pati Savivaldybė nesilaikė CK nuostatų, įpareigojančių su darbuotoju sudaryti tarnybinių gyvenamųjų patalpų nuomos sutartį. Taigi Arūnas ir Vida Sniečkai laikytini silpnėse, socialiai pažeidžiama šalimi, o atimant jų teisę į gyvenamąjį būstą būtų pažeistas EŽTT pripažįstamas proporcingumo principas.

EKGT siūlo geranoriškai spręsti susidariusią padėtį – remiantis CK 6.619 straipsniu, Kauno rajono savivaldybei sudaryti su Arūnu ir Vida Sniečkais jų naudojamų tarnybinių gyvenamųjų patalpų muziejaus dalyje nuomos sutartį.

PRIDEDAMA:

1 priedas – Kauno rajono savivaldybės 2019 m. gegužės 30 d. raštas Nr. MSD-118 „Dėl Antano ir Jono Juškų muziejaus kūrėjų Arūno ir Vidos Sniečkų indėlio pripažinimo ir jų teisėtų lūkesčių“, 2 lapai;

2 priedas – Kauno rajono savivaldybės administracijos direktoriaus Šarūno Šukevičiaus 2021 m. kovo 29 d. raštas Nr. SD-1186 „Dėl patalpų atlaisvinimo“, 1 lapas;

3 priedas – Kauno rajono muziejaus direktoriaus Z. Kalesinsko 2021 m. kovo 25 d. pranešimas Nr. D3-10 „Dėl numatytų tvarkybos ir remonto darbų“, 1 lapas;

4 priedas – kopijos iš A. Sniečkaus darbo knygelės ir paso, 1 lapas;

5 priedas – Kauno rajono savivaldybės 2001 m. liepos 31 d. sudaryta su A. Sniečkum darbo sutartis, 2 lapai;

6 priedas – Kauno rajono savivaldybės 2014 m. vasario 14 d. sudaryta su A. Sniečkum darbo sutartis, 2 lapai;

7 priedas – dokumentų, patvirtinančių dalies muziejaus patalpų priskyrimą tarnybinėms gyvenamosioms patalpoms ir tarnybinio buto kategorijai, kopijos, 1 lapas;

8 priedas – A. Sniečkaus prašymas 2002-02-04 Nr. 1 „Dėl gyvenamųjų patalpų nuomos sutarties sudarymo“, adresuotas Kauno rajono savivaldybės administracijos Kultūros, švietimo ir sporto skyriaus vedėjui, 1 lapas.

Tarybos pirmininkė

Dalia Urbanavičienė